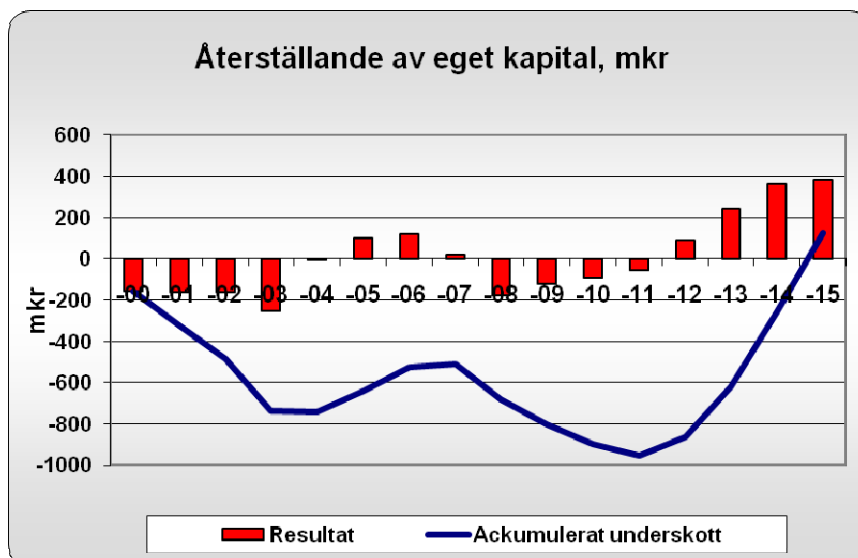
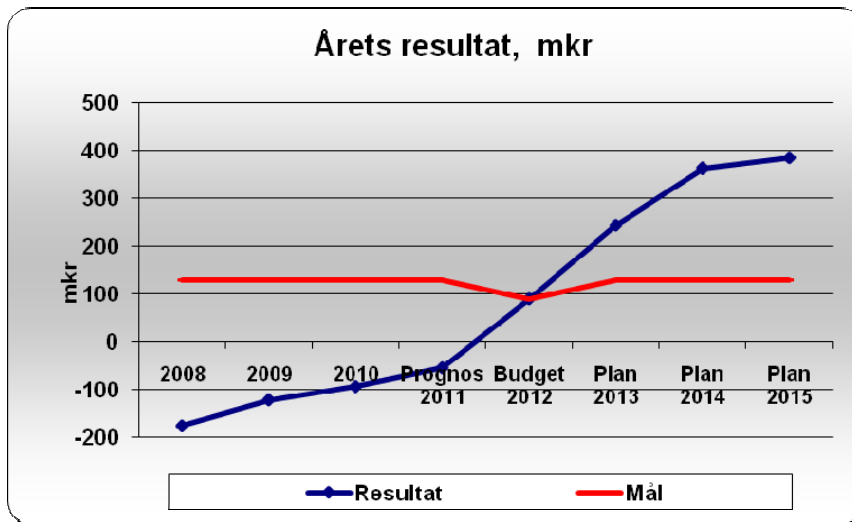

Finansplan 2012-2015

Budget 2012

Landstingsstyrelsen 7 nov 2011

Finansiella mål och nyckeltal

	Bokslut 2010	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Finansiella mål						
Resultatet ska vara ett överskott på minst 1-2% i genomsnitt över en fyraårsperiod av skatte- och statsbidragsintäkterna %	-1,4	-0,8	1,3	3,5	5,0	5,2
Soliditeten ska öka med mellan 1-3 procentenheter per år, %	4	2	5	11	18	24
Likviditeten ska fortlöpande vara sådan att långsiktigt bestående upplåning inte behöver ske, mkr	544	-78	-77	97	796	1 375
Den skattefinansierade verksamhetens nettoinvesteringar ska till 100% vara självfinansierade sett över en fyraårsperiod, %	29	32	62	120	301	311
Nyckeltal						
Skatte- och statsbidragsutveckling, %	3,1	2,2	2,0	1,8	2,7	3,2
Nettokostnadsutveckling, %	3,0	1,0	-0,5	-0,3	0,9	2,9
Årets investeringar, mkr	424	555	496	393	210	210
Självfinansieringsgrad, %	29	32	62	120	301	311
Årets resultat, mkr	-94	-55	89	243	362	384
Årets resultat i relation till skatteintäkter och statsbidrag, %	-1,4	-0,8	1,3	3,5	5,0	5,2
Resultat att återställa enligt balanskrav, mkr	-898	-953	-864	-621	-259	0
Soliditet, %	4	2	5	11	18	24
Soliditet inkl ansvarsförbindelse, %	-148	-142	-135	-117	-96	-77
Likvidia medel, inkl placerade medel, mkr (exkl lån)	544	-78	-77	97	796	1 375
Lån, mkr		300	200	100	0	0
Pensionsmedel, mkr	137	200	250	300	350	400
Ansvarsförbindelse pensioner intjänad före 1998 inkl löneskatt, mkr	4 782	4 825	4 888	4 869	4 851	4 858
Pensionsavsättning, förmånsbestämd ålderspension inkl löneskatt, mkr	1 293	1 424	1 580	1 739	1 909	2 079

Innehållsförteckning

Budget 2012 och Plan 2013-2015	sid
1. Finansiella mål och nyckeltal	1
2. Inledning	3
3. Samhällsekonomisk bild	3
4. Ekonomisk översikt Landstinget Dalarna	3
5. Ekonomisk strategi och Handlingsplan för ekonomi i balans	4
6. Ekonomiska förutsättningar	5
Skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning	5
Statsbidrag	7
Patientavgifter i sjukvården	9
Högekostnadsskydd	9
Befolkningsutveckling	9
Landstingsprisindex	10
Arbetsgivaravgifter	10
Pensionskostnader	10
Patientförsäkring (LÖF)	11
Hälsoval Dalarna	11
Trafik	11
Långtidsplanerat fastighetsunderhåll	11
Interna poster	11
7. Balanskrav	12
8. Förändringar budget 2012	12
9. Ekonomiska ramar 2012 per förvaltning	14
10. Investeringar	18
Lån	19
11. Finansiell analys	20
Finansiella mål	20
Resultat	21
Kapacitet	25
Risk – kontroll	26
12. Resultatbudget	28
13. Balansbudget	29
14. Finansieringsbudget	30
15. Driftbudget	32
16. Investeringsbudget	33

BUDGET 2012 OCH PLAN 2013-2015

Inledning

Landstingsfullmäktige fastställde i juni 2011 landstingsplan och finansplan 2012-2015. I finansplanen, som är en del av landstingsplanen, anges de övergripande ekonomiska förhållandena för perioden 2012-2015 samt ekonomiska driftramar för styrelser och nämnder. Inför fullmäktige i november 2011 görs en översyn och korrigerings av budget och plan utifrån nya kända förutsättningar, bl a nya prognoser på skatteintäkter och löne- och prisutveckling samt förslag som presenteras i regeringens budgetproposition. Budgeten innehåller beslut om ekonomiska driftbudget- och investeringsramar för styrelser och nämnder.

Prognos 2011, som redovisas i finansplanen, är upprättad per augusti månads utfall och visar -55 mkr. Hänsyn har inte tagits till nu nya kända faktorer, som t ex återbetalning från Tåg i Bergslagen med ca 60 mkr. Detta kommer att innebära en förändring av resultatet för 2011.

Regeringens bild av den samhällsekonomiska utvecklingen

Regeringens bedömning enligt budgetpropositionen, september 2011, är att efter en stark återhämtning under 2010 och i inledningen av 2011 så bromsar svensk ekonomi in. Ökad finansiell oro och en svagare internationell utveckling, till följd av de statsfinansiella problemen i USA och flera länder i Europa, leder till att tillväxten i svensk ekonomi dämpas kraftigt och att arbetslösheten stiger.

Återhämtningen i Sverige bedöms återupptas från andra halvåret 2012. Återhämtningen i omvärlden bedöms dock gå långsamt bl a till följd av åtstramande finanspolitik. Det bidrar till att lågkonjunkturen blir utdragen även i Sverige. Konjunkturavmattningen leder till att arbetsmarknaden utvecklas svagt de närmaste åren. Sysselsättningen väntas bli oförändrad 2012 och öka svagt 2013. Därefter sker en återhämtning på arbetsmarknaden och arbetslösheten minskar till 5,5 procent 2015.

Det råder stor osäkerhet om den framtida konjunkturutvecklingen. Sammantaget bedöms riskerna för en svagare utveckling dominera. Framförallt finns det risk att de statsfinansiella problemen förvärras och därmed att den finansiella oron ökar och att problemen sprids till banksektorn.

Nyckeltal svensk ekonomi – procentuell förändring enl regeringens budgetproposition 2012

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
BNP (regeringens vp april)	5,5	4,1 (4,6)	1,3 (3,8)	3,5 (3,6)	3,9 (2,8)	3,7 (2,7)
Arbetade timmar (regeringens vp april)	1,9	1,5 (1,9)	0,2 (2,0)	0,9 (1,8)	2,0 (1,3)	1,9 (0,6)
Sysselsättning (regeringens vp april)	1,1	2,2 (2,5)	0,0 (1,4)	0,4 (1,3)	1,6 (1,1)	1,8 (0,6)
Arbetslöshet (regeringens vp april)	8,4	7,5 (7,3)	7,8 (6,6)	7,7 (5,8)	6,6 (5,2)	5,5 (4,9)

Ekonomisk översikt Landstinget Dalarna

För år 2010 redovisade landstinget ett negativt resultat med 94 mkr. Största avvikelserna mot budget, -122 mkr var inom hälso- och sjukvårdens verksamheter. Skatteintäkter och statsbidrag gav ett överskott med 74 mkr. Landstinget har från år 2000, då balanskravet infördes, totalt ett underskott på 898 mkr att återställa.

Åren 2007 och 2008 låg nettokostnadsökningarna på ca 7 procent per år. Under 2009 var nettokostnadsökningen i löpande priser 0,2 procent. Det motsvarar i fasta priser en minskning med 1,7 procent. Landstinget Dalarna hade 2009 den lägsta kostnadsutvecklingen bland landstingen.

Nettokostnadsökningen 2010 var 3 procent och det är på samma nivå som genomsnittet för landstingssektorn. För att hålla budget hade krävts att nettokostnadsökningen stannat vid 0,3 procent.

Budgeten för 2011 förutsätter att nettokostnaderna minskar med 1,1 procent jämfört med 2010. För att åstadkomma detta har omfattande åtgärdsplaner för ekonomi i balans tagits fram. Ingående åtgärder i planerna omfattar nettokostnadsminskningar i storleksordningen 220 mkr. Åtgärdsplanerna har behandlats i landstingsstyrelsen i mars och i fullmäktige i april.

Prognosen i augusti för verksamheternas resultat 2011 är -138 mkr, varav -130 för hälso- och sjukvården. Av underskottet inom hälso- och sjukvård utgör ca 30 mkr högre kostnader vid landstingets vårdcentraler än vad hälsovalsersättningen täcker. Vidare beräknas ca 60 mkr utgöra omställningskostnader på grund av vissa förseningar i verkställandet av planerade åtgärder. Prognostiserad nettokostnadsökning 2011 jämfört med 2010 är 1 procent. Den genomsnittliga kostnadsökningen för samtliga landting är 3,9 procent (SKL ek.nytt 22/2011).

Prognosen på skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning 2011 är enligt SKLs prognos från augusti och beräknas ge plus 83 mkr jämfört med budget. Totalt för landstinget är det prognostiserade resultatet minus 55 mkr. I det prognostiserade resultatet ingår inte återbetalning från Tåg i Bergslagen med ca 60 mkr. Budgeterat resultat är plus 25 mkr.

Det budgeterade resultatet 2012 är ett överskott på 89 mkr. Jämfört med fullmäktiges beslut om budget och plan i juni 2011 så är resultatet en försämring med 55 mkr. Skatteintäkter och utjämningsbidrag försämras med 40 mkr. Nya antaganden om löne- och prisförändringar, SKL oktober, gör att den bedömda nettokostnadsökningen blir 30 mkr lägre. Samtliga förändringar i nu liggande förslag jämfört med junibeslutet framgår av sammanställningen på sidan 12.

Ekonomisk strategi och handlingsplan för ekonomi i balans

Den ekonomiska strategin är präglad av att få ner kostnadsnivån, som jämfört med liknande landsting är hög, och det kommer att ske genom stora besparingskrav för samtliga verksamheter inom landstinget, dock med särskilt fokus på hälso- och sjukvården. Strategin har ett tydligt fokus på ett koncerngemensamt ansvar för att nå framgång. Strategin fokuserar på översyn och effektiviseringar av främst bemannings- och utbudsstrukturer men även i kombination med vissa intäktsförstärkande åtgärder i form av avgiftsförändringar. Landstinget Dalarnas avgifter ska ligga nära genomsnittet av nivåer inom regionens liknande landsting.

Landstinget Dalarna har sedan införandet av balanskravet 2000 haft stora svårigheter att hantera kostnadsutvecklingen. Detta har lett till ett samlat underskott på 898 mkr t o m 2010. Med de krav på kostnadsminskningar som ingår i planen, 130 mkr per år, kommer hela underskottet att vara återställt 2015.

I början av 2011 har en omfattande åtgärdsplan för ekonomi i balans tagits fram. Ett första steg har värderats och beslutats av den politiska ledningen under april. Ett andra steg presenterades i maj och ett tredje steg kommer att presenteras i början av november. Den ekonomiska målbilden är att åtgärdsplanen ska ge en förbättrad ekonomi motsvarande 180-200 mkr 2011 och för 2012 ytterligare i storleksordningen 130 mkr. Eventuellt kommer ytterligare steg att läggas till åtgärdsplanen för att säkra att den samlade ekonomiska målbilden uppnås. Åtgärdsplanen är koncernövergripande och innebär också särskilda avsteg från normala delegationer, exempelvis har anställningsstopp av personal och stafetter beslutats.

Under 2011 beräknas ett omfattande omställningsarbete påbörjas och i all väsentlig del vara genomfört till ingången av 2012. Mot den bakgrunden kan omställningskostnader bli aktuella. Personalenheten har skapat särskild omställningsorganisation för att stödja både verksamhet och anställda. Omställningen av bemanning beräknas ske genom att vikarier kommer att lämna landstinget.

Åtgärdsplanen har tagits fram utgående från följande grundläggande ideologier;

- Bevarad och förstärkt medicinsk kvalitet och patientsäkerhet
- Rimlig närhet till sjukvårdens utbud
- Tillfredsställande arbetsmiljö och rimliga anställningsvillkor. Anställningstrygghet för tillsvidareanställda

- Valfungerande producentorganisation, med helhetsperspektiv, rationella verksamhetslösningar, robust bemanning, goda rekryteringsmöjligheter och kostnadseffektivitet
- Vårgarantin skall uppfyllas

Den samlade effekten av åtgärdsplanen innebär att sjukvården i Dalarna moderniseras och blir mer kostnadseffektiv, vilket är viktigt för att klara kommande utmaningar, bl a den demografiska och medicinska utvecklingen.

Arbete med att ta fram en framtidsplan för sjukvården i ett längre perspektiv har påbörjats i oktober och målet är att den ska vara klar för att värderas och diskuteras under dialogdagarna 2012. Inom ramen för framtidsplan behöver också ekonomistyrningen ses över, bl a utgående från att förtydliga verksamheternas uppdrag med en tydlig koppling till budget (finansiering), samt utveckling av transparenta modeller för resursfördelning, uppföljning och analys.

Kostnadsminskningar inom hälso- och sjukvård 2012-2014

(mkr)	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Summa 2012-14
Kostnadsminskningar utanför ram <i>(prognostiserat underskott 2011 exkl omställningskostnader)</i>	-70			-70
Ramjusteringar	-100	-130	-130	-360
Summa kostnadsminskning	-170	-130	-130	-430

Ekonomiska förutsättningar

Skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning

I budget 2012 och plan 2013-2015 har skatteintäkterna beräknats utifrån oförändrad utdebitering på 10,89 kronor per skattekrona. Medelutdebiteringen 2011 i landet är 10,88. Prognosen över landstingets skatteunderlag utgår från de antaganden som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har redovisat i oktober, i ekonominytt nr 23/2011.

SKL bedömer att oron i världsekonomin väntas bestå också under nästa år. Deras ekonomiska bedömning bygger emellertid på att den nuvarande oron inte övergår i en ännu allvarligare kris och recession, även om det senare är en uppenbar risk. Uppbromsningen för svensk ekonomi för med sig att återhämtningen på arbetsmarknaden stannar av och arbetslösheten återigen stiger något. Trots en svag sysselsättningsutveckling ökar ändå skatteunderlaget i relativt god takt 2012. Även åren 2013-2015 blir skatteunderlagets utveckling gynnsam. Det sammanhänger med att tillväxten i svensk ekonomi ånyo förutsätts ta fart. År 2015 antas läget på arbetsmarknaden ha stabiliserats och den öppna arbetslösheten når då 6 procent.

Skillnaderna mellan SKL:s och regeringens skatteunderlagsprognoser för åren 2010-2012 är relativt begränsade. Åren därefter förutser regeringen större sysselsättningsökning och 2013 även högre löneökningar.

Skatteunderlagsprognoser, procentuell förändring

(procent)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010-2015
SKL, okt 2011	2,1	2,6	3,5	3,2	4,1	4,7	21,9
Regeringens BP, sep 2011	2,3	2,3	3,3	3,8	4,8	4,4	22,8
SKL, maj 201	2,1	2,8	4,2	4,4	4,2		
Regeringens VP, april 2011	2,6	1,7	4,8	4,9	4,5		

Kommunalekonomisk utjämning

I inkomstutjämningen 2012 höjs den garanterade skattekraften från 110 procent till 115 procent i enlighet med det förslag som har lagts fram i betänkandet Likvärdiga förutsättningar – översyn av den kommunala utjämningen. Förändringen medför att inkomstutjämningsbidraget ökar. Då anslaget för kommunalekonomisk utjämning är fast så finansieras detta genom att regleringsbidraget blir lägre. Statsbidraget i kommunalekonomisk utjämning 2012 kommer som tidigare aviserats att minskas motsvarande det tillfälliga generella tillskottet på 900 miljoner under 2011. För Landstinget Dalarna med cirka 27 miljoner. Anslaget tillförs 350 mkr 2012 och 700 mkr 2013 motsvarande de belopp som läkemedelsbidraget föreslås minskas med. För Landstinget Dalarna 10 respektive 20 mkr.

Kostnadsutjämning

Kostnadsutjämningen syftar till att utjämna för strukturella behovs- och kostnadsskillnader. Systemet ska inte utjämna för kostnader som beror på skillnader i vald servicenivå, avgiftssättning och effektivitet. En s.k. strukturkostnad räknas fram enligt ett antal modeller för respektive landsting. Avgiften eller bidraget till kostnadsutjämningen är skillnaden mellan landstingets så kallade strukturkostnad och den genomsnittliga strukturkostnaden för riket.

Från att ha varit ett mottagarlandsting är Dalarna sedan 2006 ett landsting som bidrar till systemet. Avgiften har ökat från 29 kr per invånare 2006 till 349 kr per invånare 2011, motsvarande från 8 till 97 mkr. Den preliminära avgiften 2012 för Landstinget Dalarna är 138 kr per invånare, motsvarande ca 38 mkr. Det innebär en minskad kostnad med 59 mkr. Utredningar har visat att sättet att redovisa diagnoser har stor betydelse för utfallet i kostnadsutjämningen. Orsaken till den relativt stora förändringen för Landstinget Dalarna 2012 är troligen att införandet av DRG i landstinget har gett utslag i systemet.

Utjämningskommitténs förslag

En parlamentarisk kommitté har haft i uppdrag att utvärdera och utreda systemet för kommunalekonomisk utjämning samt vid behov föreslå förändringar. Kommittén lämnade sitt slutbetänkande till regeringen den 27 april. Landstinget Dalarna lämnade remissvar, Dnr LD11/01709, som innebar att landstinget ställer sig positivt till förslagen i utredningen.

När det gäller inkomstutjämningen föreslår kommittén att den får vara kvar i sin nuvarande form. Den justering som föreslås är en harmonisering av kommunernas och landstingens inkomstutjämning med en gemensam garanterad skattekraft på 115 procent av medelskattekraften.

I kostnadsutjämningen föreslås en del större förändringar samt ett flertal mindre justeringar och uppdateringar. Störst betydelse för landstingen har de förändringar som föreslås i delmodellerna för hälso- och sjukvård. De senaste åren har kritik uttalats från flera landsting, bl a Dalarna, mot den del av modellen för hälso- och sjukvård som avser vårdtunga grupper med innebörden att modellen är påverkbar och skapar felaktiga incitament. Kommittén har kommit fram till att systematiska skillnader föreligger såväl över tiden som mellan landsting avseende registrering av diagnoser.

De förändringar som kommittén föreslår i modellen för hälso- och sjukvård innebär, när modellen får fullt genomslag, att Landstinget Dalarna blir bidragsmottagare av ca 100 mkr till skillnad från bidragsgivare med 100 mkr som i dagens modell (jämförelseår 2011).

Förändringarna föreslås införas från 2013 bortsett från det förslag om höjd garantinivå för landstingen som kommittén föreslagit ska införas 2012 med anledning av den nya kollektivtrafiklagen. Effekterna av förändringar i kostnadsutjämnningen inkl införanderegler föreslås införas successivt. För Landstinget Dalarna innebär det under tre år.

I landstingets budget och plan ingår föreslagen förändring i inkomstutjämnningen, däremot inte föreslagna förändringar i kostnadsutjämnningen. Dessa tas upp först när beslut fattats i ärendet.

Skatteintäkter, kommunalekonomisk utjämning och generella statsbidrag

(mkr)	Bokslut 2010	Budget 2011	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Landstingsskatt	4 926	5 052	5 046	5 234	5 393	5 572	5 795
Avräkning 2010	71		21				
Avräkning 2011	5	24	104				
Avräkning 2012				31			
Inkomstutjämning	728	737	729	1 008	1 041	1 083	1 129
Regleringsbidrag	120	222	223	-53	-64	-94	-129
Kostnadsutjämning	-97	-92	-97	-38	-35	-35	-36
Statsbidrag för läkemedel	704	717	705	695	685	685	685
Tillfälligt konjunkturstöd	115						
Stb minskad sjukskrivning	35	30	30	20	0	0	0
Summa	6 607	6 690	6 761	6 897	7 020	7 211	7 444
Förändring i % jmf föreg år	3,3	1,3	2,3	2,0	1,8	2,7	3,2

Statsbidrag

Läkemedel

Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om nivå och inriktning på läkemedelsbidraget för 2012 är inte klar. Av överenskommelsen för läkemedelsbidraget 2011 framgår att parterna är överens om att inleda diskussioner om förutsättningarna för att föra över läkemedelsbidraget till anslaget för Kommunalekonomisk utjämning och därmed ingå i statens generella stöd till landstingen. En gemensam arbetsgrupp har uppdrag att dels genomföra en översyn av nuvarande fördelningsmodell mellan landstingen dels utreda hur motsvarande fördelning skulle kunna utformas inom ramen för den kommunalekonomiska utjämnningen. I regeringens budgetproposition upptas statsbidraget 2012 till samma nivå som 2011 minus effekt av högkostnadstrappan.

Sjukskrivningsmiljard

För att stimulera hälso- och sjukvården att aktivt medverka till att utveckla sjukskrivningsprocessen har regeringen sedan 2006 avsatt 1 miljard årligen till den s k sjukvårdsmiljarden. Även för 2012 avsätts 1 mdr för ändamålet. I budgeten upptas 20 mkr i statsbidrag och 10 mkr i kostnader för fortsatt arbete med utveckling av processerna.

Kömiljard

Regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting har sedan 2009 träffat överenskommelser om prestationsbaserade ersättningar för tillgänglighetsarbetet i hälso- och sjukvården. Kriterierna för att få del av statsbidraget har skärpts både till 2010 och 2011. För att uppnå kriterierna krävs insatser i verksamheten som innebär kostnader för landstinget. I avvaktan på eventuell förlängning av avtal och regelverk för 2012 avvaktas även med budgetering av statsbidrag och kostnader.

Förstärkt vårdgaranti BUP

Överenskommelsen om ökad tillgänglighet gäller även en förstärkt vårdgaranti för insatser till barn och unga med psykisk ohälsa gäller t o m 2011. Målet med denna satsning är att öka tillgängligheten inom den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrin och att alla landsting, utöver de grundläggande kraven i den nationella vårdgarantin, senast 2011, ska kunna erbjuda tid för bedömning inom högst 30 dagar och därefter beslutad fördjupad utredning/behandling inom högst 30 dagar. Landstingets prognos 2011 är att klara målen och därmed intäkter med 7 mkr. I avvaktan på överenskommelser om villkoren 2012 görs ingen budgetering av statsbidrag.

Rehabiliteringsgarantin

Staten har sedan 2009 avsatt medel för rehabiliteringsgarantin. För 2009 med 600 mkr och för 2010 och 2011 med 1 miljard kronor per år. Rehabiliteringsgarantin gäller för evidensbaserade och medicinska rehabiliteringsinsatser i syfte att åstadkomma en återgång i arbete. Landstingets prognos 2011 är att statsbidragen kommer att uppgå till 28 mkr och kostnader för att uppnå målen till 20 mkr. Även för 2012 avsätts 1 mdr för rehabiliteringsgarantin. I landstingets budget upptas 28 mkr som statsbidrag och 20 mkr som kostnader för rehabiliteringsinsatser.

Ökad patientsäkerhet

För att förbättra patientsäkerheten har regeringen avsatt 500 mkr 2011 och 675 mkr per år 2012-2014. Landstingen får dela på 400 mkr 2011 under förutsättning att vissa prestationskrav uppnås. Krav som ska uppfyllas är bl a att mäta följsamheten till basala hygienrutiner och klädregler samt minska antibiotikaförskrivning inom öppenvården. I landstingets budget 2011 och 2012 ingår 12 mkr i statsbidrag. Motsvarande belopp tillförs hälso- och sjukvårdsramen respektive år.

HPV-vaccin

Vaccin mot livmoderhalscancer, HPV-vaccination, ingår i barnvaccinationsprogrammet från och med 2010. Statsbidrag för HPV-vaccin ingår i det kommunalekonomiska utjämningsbidraget. I landstingets budget är 2,8 mkr budgeterat för vaccinationskostnader.

LSS

Statsbidrag för LSS råd och stöd uppgår till 94,5 mkr 2011 varav ca 2,8 till Landstinget Dalarna. Storleken på statsbidraget 2012 är ännu inte känt och budgeten ligger oförändrad, 2,8 mkr.

Övriga statsbidrag

I regeringens budgetproposition beskrivs satsningar för bl a

- sammanhållen vård och omsorg för äldre, i samarbete med kommunerna
- vårdval (LOV) i specialistvården
- kvalitetsregister
- psykiatri

I avvaktan på överenskommelser om vilka krav som ställs för att få del av statsbidragen samt bedömning av insatser inom landstinget budgeteras varken intäkter eller kostnader. Detta tas i stället upp i budgetärendet till våren 2012 tillsammans med kvalitetssäkring av övriga statsbidragsnivåer och kriterier.

Statsbidrag

(mkr)	Budget 2011	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Läkemedel	717	705	695	685	685	685
Minskad sjukskrivning, sjukskrivningsmiljard	30	30	20			
Ökad tillgänglighet, kömiljard	27	2	0			
Utökad vårdgaranti BUP	7	7	0			
Rehabiliteringsgaranti	28	34 ¹⁾	28			
Ökad patientsäkerhet	12	12	12			
HPV-vaccin	2,8	2,8	2,8			
LSS, råd och stöd	2,7	2,7	2,7			

1) Statsbidrag 6 mkr avser 2010

Patientavgifter i sjukvården

Som en del i åtgärdsplan för ekonomi i balans beslutade fullmäktige 2011-04-18 om höjda patientavgifter inom öppenvård. För läkarbesök i primärvård höjs avgiften från 125 till 150 kr, i specialistvård från 250 till 300 kr och för sjukvårdande behandling höjs avgiften från 80 till 100 kr. Den reducerade avgift som personer som är 65 år och äldre tidigare haft slopas fr o m 1 juni. Vidare togs beslut om att införa avgift för ambulanstransporter, för patienter som uteblir från besök, för CPAP (hjälpmedel vid behandling av vissa sömnstörningar), för sterilisering och omskärelse samt minska subventionen för speciallivsmedel.

I åtgärdsplanens steg 3 som lämnas till landstingsfullmäktige i november föreslås vissa ytterligare förändringar av avgifter, främst för åtgärder utanför landstingets sjukvårdsuppgift, t ex körkortstintyg och preventivmedel, och ökade avgifter för hörapparater. Den samlade effekten beräknas till 2,5-3 mkr per år fr o m 2012

Barn och ungdomar som ej fyllt 20 år har, som tidigare, rätt till avgiftsfri hälso- och sjukvård. Avgiftsfriheten gäller inte åtgärder som omfattas av Gula taxan

Högekostnadsskydd

I regeringens budgetproposition föreslås att högekostnadsskyddet för besök inom den öppna hälso- och sjukvården höjs från 900 kr till 1100 kronor och för läkemedel från 1800 till 2200 kronor. Förändringen träder i kraft 1 januari 2012. För patienter som har hunnit påbörja en högekostnadsperiod före ikraftträdandet ska nuvarande bestämmelser gälla under resten av perioden. Landstinget Dalarnas avgiftsintäkter beräknas öka med 8 mkr per år och läkemedelskostnaderna beräknas minska med 20 mkr per år. För 2012 beräknas halvårseffekt av förändringarna, 4 respektive 10 mkr.

Befolkningsutveckling

Prognosen för befolkningsutvecklingen är enligt SKL:s planeringsförutsättningar från oktober 2011. För Dalarna antas invånarantalet öka varje år under planperioden. Dalarna hade negativa befolkningsförändringar varje år mellan 1995-2007 och minskade från 291 203 till 275 600 invånare. Åren 2008-2010 ökade antalet invånare i länet. Antal invånare 2010 låg på samma nivå som 2001. Under första halvåret 2011 har antalet invånare i Dalarna ökat med 168 personer. Den viktigaste orsaken till ökningen är inflyttning från utlandet.

Befolkningsutvecklingen har betydelse för landstingets intäkter bl a genom att bidrag för kommunalekonomisk utjämning baseras på invånarantal. Förändring med 1 000 invånare motsvarar ca 20 mkr i intäkter.

År	2010	2011	2012	2013	2014
Antal invånare 1 nov resp år	277 085	277 250	277 400	277 500	277 510

Landstingsprisindex

I landstingsprisindex (LPI) ger Sveriges Kommuner och Landsting sin bedömning av landstingens prisutveckling. SKL räknar med att läkemedelskostnaderna minskar 2012 och 2013 till följd av det höjda högkostnadsskyddet för läkemedel. För 2012 beräknas den sammanvägda löne- och prisutvecklingen inkl läkemedel till 2,2 procent. Löne- och prisutveckling exkl läkemedel beräknas till 2,7 procent. I budget 2012 kompenseras hälso- och sjukvården med 2,2 procent och övriga verksamheter med 2,7 procent.

LPI, årlig procentuell förändring

(procent)	2011	2012	2013	2014	2015
Landstingsprisindex inkl läkemedel	2,1	2,2	2,0	2,5	2,8
- Timlön	2,5	2,9	2,9	3,4	3,8
- Socialavgifter	4,0	3,7	3,2	3,1	3,5
- Läkemedel	-0,5	-1,7	-1,7	-0,5	-0,5
- Förbrukning	1,5	1,7	1,8	2,1	2,3
Landstingsprisindex exkl läkemedel	2,6	2,7	2,6	3,0	3,3

Arbetsgivaravgifter

I budgetpropositionen föreslår regeringen oförändrade lagstadgade arbetsgivaravgifter, 31,42 procent. I budget 2012 räknas med oförändrade avgifter jämfört med 2011, d v s 42,65 procent av lönesumman, varav arbetsgivaravgiften enligt lag är 31,42 procent, premierna för avtalsförsäkringar 0,73 procent och pålägget för pensioner inkl löneskatt 10,5 procent.

Pensionskostnader

Landstingets pensionsåtagande regleras i huvudsak genom avtalen PA-KL som gäller pensioner intjänade före 1998, PFA98 som gäller 1998-2005 och KAP-KL som gäller från 2006.

Pensionskostnaderna baseras på prognos från KPA i augusti 2011. Den lagstadgade blandmodellen detaljreglerar redovisningen av pensioner i kommuner och landsting och innebär att pensioner intjänade före 1998 redovisas inom linjen som en ansvarförbindelse. Redovisning inom linjen innebär att skulden endast finns beskriven som en notering under balansräkningen och att skuldökningen inte ingår i verksamhetens kostnader.

Pensionsskulden beräknas enligt regelverket "riktlinjer för beräkning av pensionsskuld" RIPS07. Enligt RIPS07 definieras pensionsskulden som nuvärdet av framtida utfästa pensionsutbetalningar. Eftersom utbetalningar sker långt fram i tiden ska skulden nuvärdesberäknas. En nuvärdesberäknad skuld blir högre ju lägre räntan är och vice versa. Den senaste tidens turbulens på de finansiella marknaderna och i världsekonomin har lett till att den långa marknadsräntan i dag är den lägsta om uppmätts i Sverige. Situationen har lett till att diskonteringsräntan sänks med 0,75 procentenheter från år 2012.

Effekterna av den förändrade diskonteringsräntan i pensionsskuldberäkningen är ännu inte framtagen och ingår därför inte i sammanställningen nedan. Skuldökningen uppskattas till mellan 170 och 185 mkr och kommer sannolikt att belasta resultatet i bokslut 2011.

Pensionskostnader och ansvarförbindelse, mkr	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Pensionskostnader inkl finansiell kostnad och särskild löneskatt	508	550	573	620	656
Pensionsavsättning inkl särskild löneskatt	1 424	1 580	1 739	1 909	2 079
Ansvarförbindelsen	4 825	4 888	4 869	4 851	4 858

Patientförsäkring, Landstingens ömsesidiga försäkringsbolag (LÖF)

Landstingens årliga skuldökning till LÖF har tidigare kostnadsförts och hanterats som en avsättning i balansräkningen. Fr o m 2011 har den totala avsättningen, 179 mkr, ersatts med en revers som räntebeläggs. Det innebär att landstingen från 2011 kostnadsmässigt kommer att belastas med en premie och ränta på reversen men däremot ingen skuldökning. Totalt förväntas kostnaden bli ungefär densamma som i tidigare modell. Likviditeten påverkas däremot negativt då räntan betalas ut. Premien för patientförsäkringen är beräknad till 26,5 mkr och räntan till 5 mkr i budget 2012.

Hälsoval Dalarna

I Dalarna finns tre privata vårdcentraler - i Borlänge, Falun och Hedemora. Totalt är ca 6 procent av Dalarnas befolkning listad vid de privata vårdcentralerna. Ramen för den totala hälsovalsersättningen påverkas inte i och med antalet privata aktörer. Det som sker är att ersättningen från beställarkansliet omfördelas mellan landstingets vårdcentraler och de privata vårdenheterna. Det är nödvändigt att det inom landstinget finns beredskap för att möta de förändringar som uppstår när privata vårdgivare etableras.

Budgeterad omslutning för hälsovalsersättningen 2012 är 1 117 380 tkr. I förhållande till 2011 års ram har uppräknin g gjorts med landstingsprisindex, 2,2 %. Från hälsovalsersättningen har 15 mkr, avseende läkemedelskostnader för personer i särskilt boende, överförts till anslaget Hälsoval, övrigt.

Kostnader för läkemedel inom hälsovalsersättningen fördelas enligt en ny modell 2012, som innebär att läkemedelskostnaden följer patientens listning. Motivet är främst att kostnadsansvaret direkt skall följa patientens omlistning till ny vårdinrättning på samma sätt som ersättningen gör. I nuvarande modell ligger kostnadsansvaret kvar hos förskrivande vårdinrättning en viss tid.

Hälsovalsmodellen inkl ersättningssystem finns beskriven i rapport Hälsoval Dalarna och i Förfrågningsunderlag med förutsättningar att bedriva vårdverksamhet inom Landstinget Dalarnas primärvård. Rapporterna finns tillgängliga på landstingets hemsida.

Trafik

Fr o m 1 januari 2012 sker en omreglering av kollektivtrafiklagstiftningen som innebär att det i varje län ska finnas en regional kollektivtrafikmyndighet. Myndigheten ska vara i förvaltningsform, som kommunalförbund eller gemensam nämnd. Möjlighet finns också för landstingen att överta ansvaret för kollektivtrafiken. I Dalarna kommer Region Dalarna att vara trafikmyndighet. Beslut i frågan togs av fullmäktige den 9 maj 2011.

Trafikbudgetramen tillförs 18 mkr i budget 2012 för ökade kostnader för kollektivtrafiken. Det är framförallt tågtrafikens kostnader som ökar till följd av minskade statsbidrag.

Långtidsplanerat fastighetsunderhåll

Långtidsplanerat fastighetsunderhåll är underhållsinsatser som utförs med längre periodicitet än ett år och syftar till att återställa en byggnadsdels funktion. Underhållsinsatserna återkommer med regelbundna intervaller och kan förutses och planeras. Det är av stor vikt att underhållet så långt möjligt samplaneras med de verksamhets- och fastighetsinvesteringar som aktualiseras i sjukvården.

Som en del av "handlingsprogram för att minska kostnaderna 2010-2013", som landstingsstyrelsen godkände i september 2009, har den årliga nivån för planerat underhåll under planperioden fastställts till 50 mkr. Detta innebär att 100 kr/kvm BTA blir riktnivå för planerat fastighetsunderhåll kommande år

Interna poster

För interna mellanhavanden i landstinget förutsätts eventuella kostnadsökningar hållas inom den generella uppräknin g i budget 2012, d v s 2,2 respektive 2,7 procent, under förutsättning att inga andra överenskommelser eller åtgärdsprogram gäller. Internräntan 2012 beräknas med 4,2 procent

enligt SKLs rekommendation i ekonominytt 14/2010. Internräntan på fastighetsinvesteringar beräknas med ett genomsnitt av räntan på statsobligationer de senaste 10 åren, 4,12 procent.

Balanskrav

Enligt kommunallagen ska landstinget ha ekonomisk balans vilket innebär att resultatet ska vara ett överskott. Landstinget Dalarna har sedan införandet av balanskravet 2000 haft stora svårigheter att hantera kostnadsutvecklingen. Detta har lett till ett samlat underskott på 898 mkr t o m 2010. Med de krav på kostnadsminskningar som ingår i planen, 130 mkr per år 2012-2014, tillsammans med prognostiserat resultat 2011 och budgeterade resultat 2012-2015 så återställs underskottet 2015.

Sammanställning över förändringar i budget 2012 jämfört med beslut i LF juni 2011

	mkr
Resultat 2012 (LF juni 2011)	144
Intäkter	
- skatteintäkter inkl utjämning	-40
- statsbidrag rehabiliteringsgarantin	28
- statsbidrag sjukskrivningsmiljard	20
- statsbidrag läkemedel	-10
- ökade patientintäkter (högkostnadsskydd)	4
summa förändring intäkter	2
Kostnader (minustecken=kostnadsökning)	
- prisindex (LPI)	30
- trafikknaster	-3
- politiker, bidragsgivning	1
- kostnader för insatser rehab (se stb)	-20
- kostnader för insatser sjukskrivn (se stb)	-10
- lönekostnader utöver lt.prisindex	-12
- medicinsk utveckling, kostnader över index	-15
- psykosocial kompetens barn/ungdom PV	-4
- utökat anslag pv-jourverksamhet/akutmottagningar	-10
- utökat anslag AT/ST-läkare	-5
- pensionskostnader	3
- nya momsregler tandvård	8
- sparkrav kostnadseffektiv anskaffning	-17
- landstingservice, minskade kostnader	6
- räntenetto	-17
- patientförsäkring inkl ränta	7
summa förändring kostnader	-58
Nytt resultat 2012	89

Hälso- och sjukvård

Utökningen av hälso- och sjukvårdsramen med 70 mkr för 2011 ligger kvar även 2012. Tillskottet finansieras delvis, 15 mkr, genom avkastningskrav för förvaltningar utanför hälso- och sjukvård och med 12 mkr genom ianspråktagande av budgeterat statsbidrag för ökad patientsäkerhet. Hälso- och sjukvårdsramen föreslås utökas med ytterligare 15 mkr för att kompensera för kostnader utöver landstingsprisindex för medicinsk utveckling.

För utökning av antal AT/ST-läkare tillförs ramen 5 mkr, som en nödvändig åtgärd för att klara generationsväxling och kompetensförsörjningen, genom att "fylla på underifrån". Landstinget har en attraktiv miljö för AT/ST-läkare och många kompetenta sökanden.

En riktad ramutökning med 10 mkr föreslås för primärvårdens jourverksamhet, som bedrivs vid länets akutmottagningar. Bakgrunden är att akutmottagningarnas utbudsstruktur, utgående från politiska beslut, är mer omfattande än vad som täcks av befintligt hälsovalsutdrag. Detta innebär en skillnad i kostnadsnivå jämfört med vad vårdcentralernas egenavgifter enligt hälsoval täcker.

För förstärkning av psykosocial kompetens för förbättrat omhändertagande av barn och ungdomar inom primärvården föreslås att ramen tillförs 4 mkr. Motsvarande satsning gjordes för några år sedan för vuxnas omhändertagande.

Från hälso- och sjukvårdsramen omdisponeras 9 mkr till centralförvaltningen. Medlen avser finansiering av smittskyddsavdelningen och del av läkemedelsavdelningen.

Höjningen av patientavgifter under 2011 samt höjning av högkostnadsskyddet från 2012 beräknas för specialistsjukvården ge ökade intäkter 2012 med sammanlagt 17,5 mkr. Ramen minskas med motsvarande belopp.

Inom landstinget har ett projekt bedrivits för att effektivisera anskaffningsprocesserna. Som en följd av de förändringar som gjorts uppskattas en besparing inom hälso- och sjukvården med 5 mkr. Ramen minskas med motsvarande belopp.

Förändringar inom landstingsservice organisation med minskad personalstyrka som följd innebär bl a sänkta kostnader för tjänster som levereras till hälso- och sjukvården med ca 6 mkr. Hälso- och sjukvårdsramen minskas med motsvarande belopp.

I enlighet med budgetbeslutet i juni ska hälso- och sjukvården i samverkan med landstingsservice genomföra förändringar som innebär kostnadsminskningar med 3,5 mkr.

Hälsovalsersättning

I hälsovalsersättningen 2012 ingår compensation för löne- och prisökningar med 2,2 procent. Ramen för hälsovalsersättningen har minskats med 15 mkr som avser läkemedelskostnader för personer i särskilt boende. Läkemedelskostnader för personer bosatta i särskilt boende ersätts från anslag utanför hälsovalsersättningen. Från och med 2012 fördelas anslaget för läkemedel enligt en särskild ersättningsmodell i vilken kostnaden för läkemedel följer listningen.

Tandvårdsnämnden

Folktandvården får på grund av konkurrensskäl inte göra avdrag för ingående moms. Moms ska därför redovisas som kostnad inom folktandvården. Landstinget får dock tillgodogöra sig momsavdraget. Den totala omfattningen av moms inom tandvården uppskattas till 14 mkr. Cirka hälften av beloppet, 6,5 mkr, kan hänföras till barntandvården och övrig landstingsfinansierad verksamhet. För detta kompenseras tandvården genom ökat anslag med motsvarande belopp. För att täcka ökade kostnader för den konkurrensutsatta delen av tandvårdsverksamheten, vuxentandvården, föreslås att tandvårdstaxan anpassas till priser enligt nationell rekommendation.

Centralförvaltningen

Till centralförvaltningen omdisponeras 9 mkr från hälso- och sjukvårdsramen. Medlen avser finansiering av smittskydds enheten samt del av läkemedelsavdelningen.

För politiker och bidragsgivning ingår ett besparingskrav på sammanlagt 1 mkr. Besparingen åstadkoms genom färre sammanträdesdagar och nominellt oförändrade anslag för partistöd och bidragsgivning.

Övrigt landstingsgemensamt

Pensionskostnader har budgeterats i enlighet med KPA:s prognos från augusti 2011. Jämfört med KPA:s prognos från april ökar kostnaderna 2012 med ca 18 mkr varav 15 mkr i ökade räntekostnader.

Premien för patientförsäkringen har sänkts med 4,5 mkr jämfört med tidigare antaganden.

Statsbidrag har budgeterats med 28 mkr för rehabiliteringsåtgärder, med 12 mkr för ökad patientsäkerhet och med 20 mkr från sjukskrivningsmiljarden. För kostnader för att nå uppsatta mål för statsbidragen har 10 mkr budgeterats för insatser kopplade till sjukskrivningsmiljarden och 20 mkr för rehabiliteringsinsatser.

För löneutveckling utöver landstingsprisindex 2012 för vårdförbundets medlemmar budgeteras 12 mkr centralt för fördelning när utfallet är känt. Motivet är främst att stärka konkurrenskraften.

För omställningsarbete kopplat till besparingskraven 2011-2014 budgeteras 30 mkr per år. Medlen budgeteras centralt och tas i anspråk efter särskild prövning.

Ekonomiska ramar 2012

Utgångsläget för budget 2012 är i princip budgetramarna 2011 uppräknade med landstingsprisindex. Samtliga förändringar i ramar 2012 jämfört med 2011 finns specificerade i tabellen nedan.

(belopp i tkr)

		Budget 2011	Budget 2012
Landstingstyrelsen;	Not		
Hälso- och sjukvård	1	4 698 000	4 746 220
Central förvaltning/Hälsoval	2	1 186 530	1 142 240
Central förvaltning/övrigt	3	357 150	367 820
Finansförvaltning	4	83 200	153 000
Fastighetsnämnden	5	-25 300	-21 300
Servicenämnden	6	-4 500	-1 000
Kultur- och bildningsnämnden	7	127 770	128 670
Tandvårdsnämnden	8	156 620	167 370
Tandvårdsnämnden, beställartandvård	9	25 155	25 840
Patientnämnden	10	4 015	4 130
Revision	11	5 780	5 700
Gemensam nämnd för kostsamverkan		0	0
Summa driftbudget		6 614 420	6 718 690

Not 1 Hälso- och sjukvård	Budget 2011	Budget 2012
Landstingsbidrag	4 628 000	4 628 000
Minskad ram - handlingsprogram ek i balans		-105 000
Minskad ram LDH, besparingar/effektiviseringar		-500
Löne- o prisuppr 2,2 %		101 810
Patientavgifter, höjning fr o m juni 2011		-15 000
<i>LF feb 2011;</i>		
Omdisp anslag för omställningsarbete	30 000	0
Omdisp från anslag för trafik	3 000	0
Avkastningskrav fv utanför HS, omdisp till HS	15 000	15 000
Ianspråktagande av stb för ökad patientsäkerhet	12 000	12 000
Ianspråktagande av stb för minskad sjukfrånvaro	10 000	0
Tillskott 2012		43 000
Omdisp från hälsovalskansliet;		
- anslag för ST-läkare		57 445
- anslag för studierektor		1 465
<i>LF nov 2011;</i>		
Medicinsk utveckling, komp. kostnader över LPI		15 000
Utökat anslag pv-jourverksamhet/ akutmottagningar		10 000
Utökat anslag för AT/ST-läkare		5 000
Psykosocial kompetens barn/ungdomar, PV		4 000
Höjning högkostnadsskydd patientavg öppen vård		-2 500
Projekt kostnadseffektiva anskaffningar		-5 000
Omdisp av avkastningskrav landstingsservice		-3 500
Besparingar inom landstingsservice		-6 000
Omdisp till centralförvaltningen;		
- anslag Smittskyddsverksamheten		-5 800
- del av läkemedelsbudget till Medicinska enheten		-3 200
	4 698 000	4 746 220

Not 2 Central förvaltning/Hälsoval	Budget 2011	Budget 2012
Landstingsbidrag;		
Hälsovalsersättning	1 108 000	1 108 000
Löne- och prisuppräknig 2,2 %		24 380
Läkemedel särskilt boende, överf till "Hälsoval övrigt"		-15 000
<i>Sa Hälsovalsersättning</i>	<i>1 108 000</i>	<i>1 117 380</i>
Hälsoval övrigt	75 990	75 990
Löne- och prisuppräknig 2,2 %		1 670
Omdisp till HS-ram ;		
- anslag för ST-läkare		-57 445
- anslag för studierektor		-1 465
Läkemedel särskilt boende, överf från "Hälsovalsers"		15 000
Patientavgifter, höjning 2011		-10 000
Höjning högkostnadsskydd, pat.avgifter öppen vård		-1 500
<i>Sa Hälsoval, övrigt</i>	<i>75 990</i>	<i>22 250</i>
<i>Hälsovalskansli</i>	<i>2 540</i>	<i>2 610</i>
	1 186 530	1 142 240

Not 3 Central förvaltning övrigt	Budget 2011	Budget 2012
Landstingsbidrag;		
Ledning och adm stödfunktion	97 680	
Handikappkonsulentverksamhet	5 660	
Centrum för klinisk forskning	13 060	
Politiker och politiska sekreterare	28 490	
Centrala HS-anslag	8 240	
Övrigt lt.gemensamt	21 400	
Trafik	147 150	
Bidragsgivning	22 470	
	344 150	344 150
Besparing adm 2011/överskott	20 000	
Löne- o prisuppr 2,7 %,		3 370
Minskad ram, besparingar/effektiviseringar 2012		-800
<i>LF feb 2011;</i>		
Avkastningskrav IT-enheten	-4 000	-4 000
Omdisp från trafikbudget till hälso- och sjukvård	-3 000	0
Minskat bidrag till Dalarnas trafiksäkerhetsförbund		-900
<i>LF nov 2011;</i>		
Besparing politiker och bidragsgivning		-1 000
Utökat anslag för kollektivtrafik		18 000
Omdisp från hälso- och sjukvårdsram;		
- anslag Smittskyddsverksamheten		5 800
- del av läkemedelsbudget till Medicinska enheten		3 200
	357 150	367 820

Not 4 Finansförvaltning	Budget 2011	Budget 2012
Pensionskostnader inkl löneskatt	165 000	178 000
Patientförsäkring, premie och avsättning	36 000	26 500
Förändring löneskuld föregående månad	3 000	4 000
Interna räntor	-74 000	-74 000
Statsbidrag kömiljard	-27 000	
Kostnader för att minska köer (kömiljard)	24 000	
Statsbidrag utökad vårdgaranti BUP	-7 000	
Kostnader arbete med sjukskrivningsprocessen	10 000	10 000
Statsbidrag rehabiliteringsgarantin	-28 000	-28 000
Kostnader rehabiliteringsinsatser	20 000	20 000
Medicinsk utveckling, kostnader över index	15 000	ingår i hs-ram
Besparing administration m m	-42 000	0
Omställningskostnader	30 000	30 000
Bolagsbildning Älvdalens skola	200	
<i>LF feb 2011;</i>		
Omdisp till HS-ram, anslag för omställning	-30 000	se ovan
Statsbidrag för ökad patientsäkerhet	-12 000	-12 000
<i>LF nov 2011;</i>		
Lönekostnader utöver LPI (Vårdförbundet)		12 000
Moms, redovisas som kostnad inom tandvård		-14 000
Omdisp kostn placeringsråd och datasystem (TWIN)		500
	83 200	153 000

Not 5 Fastighetsnämnden	Budget 2011	Budget 2012
Avkastningskrav	-20 300	-16 300
<i>LF feb 2011; utökat avkastningskrav</i>	-5 000	-5 000
	-25 300	-21 300
Not 6 Servicenämnden	Budget 2011	Budget 2012
<i>LF feb 2011; avkastningskrav</i>	-4 500	-1 000
Not 7 Kultur- och bildningsnämnden	Budget 2011	Budget 2012
Landstingsbidrag	128 270	128 270
Framtidsmuseet		-3 600
Löne- o prisuppräknig 2,7 %		3 600
Komp för utebliven statlig indexuppräknig (MiD)		1 200
Minskad ram, besparing/effektivisering		-800
Konstnärlig utsmyckning, omdisp från invest.ram		500
<i>LF feb 2011; avkastningskrav</i>	-500	-500
	127 770	128 670
Not 8 Tandvårdsnämnden/folktandvård	Budget 2011	Budget 2012
Landstingsbidrag	157 620	157 620
Löne- o prisuppräknig 2,7 %		4 250
<i>LF feb 2011; avkastningskrav</i>	-1 000	-1 000
Momskompensation barntandvård m m		6 500
	156 620	167 370
Not 9 Tandvårdsnämnden/beställartandvård	Budget 2011	Budget 2012
Landstingsbidrag	25 155	25 155
Löne- o prisuppräknig 2,7%		685
	25 155	25 840
Not 10 Patientnämnden	Budget 2011	Budget 2012
Landstingsbidrag	4 015	4 015
Löne- o prisuppräknig 2,7 %		115
	4 015	4 130
Not 11 Revision	Budget 2011	Budget 2012
Landstingsbidrag	5 780	5 700
Löne- o prisuppräknig		0
	5 780	5 700

Investeringar

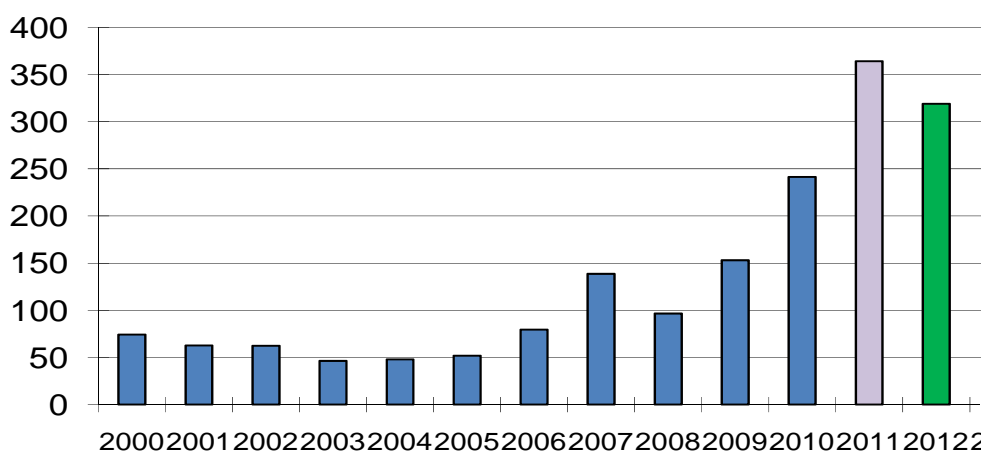
I fullmäktiges beslut i april 2011 om åtgärdsplan för ekonomi i balans ingick bl a en minskning av investeringsramar 2011 med totalt 171 mkr, varav 101 mkr för det planerade tvätterisamarbetet i Fredriksberg. Budgeten för fastighetsinvesteringar minskades med 50 mkr, IT med 4 mkr och hälso- och sjukvårdens investeringsram med 16 mkr.

I liggande förslag till budget och plan har en översyn av investeringsbehoven 2012 genomförts. För 2013 och 2014 är ramarna oförändrade i förhållande till fullmäktiges beslut i november 2010. För sista året i planperioden, 2015, upptas samma belopp som för 2014. Genomgång av investeringsbehoven från 2013 och framåt pågår och kommer att tas upp i beredning inför budgetbeslut våren 2012. Arbetet genomförs parallellt med en översyn av investeringsprocessen, bl a med fokus på att förtydliga kravet på förbättrad kostnads-/nyttoanalys som ett besluts-/prioriteringsunderlag samt en tydligare koppling mot budgetprocessen. Därutöver pågår bildande av ett landstingsövergripande investeringsråd, bl a med ansvar att bereda och värdera horisontella prioriteringar och förslag till motiverade investeringsvolymerna i ett flerårigt perspektiv,

Investeringar

Investeringar i fastigheter

Mkr

Landstinget Dalarna har under planperioden ett ökat behov av investeringar i både fastigheter och utrustning. Investeringsbudgeten för fastigheter omsluter ca 1,0 mdr under perioden 2011-2014.

Planen omfattar fyra år med specifikation på investeringsutgifter för respektive år. Investeringsplanen inkluderar projektering och byggande av ny vårdbyggnad vid Falu lasarett (606 mkr) samt övriga i länet prioriterade investeringsbehov i fastigheter.

Den utökade investeringsbudgeten ska ses mot bakgrund av tidigare års relativt sett låga investeringsnivåer. I övrigt har upptagits ca 30 mkr per år för investeringar i diverse mindre investeringsprojekt (<100 basbelopp).

De angivna investeringarna innebär tillkommande kapitalkostnader (avskrivning och ränta) på i storleksordningen 20 mkr per år under planperioden. Kapitalkostnaderna förväntas täckas av berörda förvaltningar i form av ökad hyra.

Utrustningsinvesteringar

Budgeten för investeringar i utrustning och IT åren 2012-2015 omsluter 633 mkr varav 177 mkr 2012. För 2011 är investeringsramen 191 mkr.

För investeringar inom tandvårdsverksamheten budgeteras 7,6 mkr per år, för skolverksamheten 1 mkr per år och för investeringar inom landstingsservice 2,5 mkr per år. För konstnärlig utsmyckning budgeteras 1,4 mkr per år. I investeringsbudgeten upptas lån för investeringar vid Älvdalens utbildningscenter med 2 mkr per år.

Hälso- och sjukvårdens investeringsram inkl hjälpmedelsinvesteringar uppgår till 103 mkr.

Centralförvaltningens investeringsram på 61 mkr omfattar främst investeringar i infrastruktur och framförallt i det nya vårdinformationssystemet Take Care.

Lån

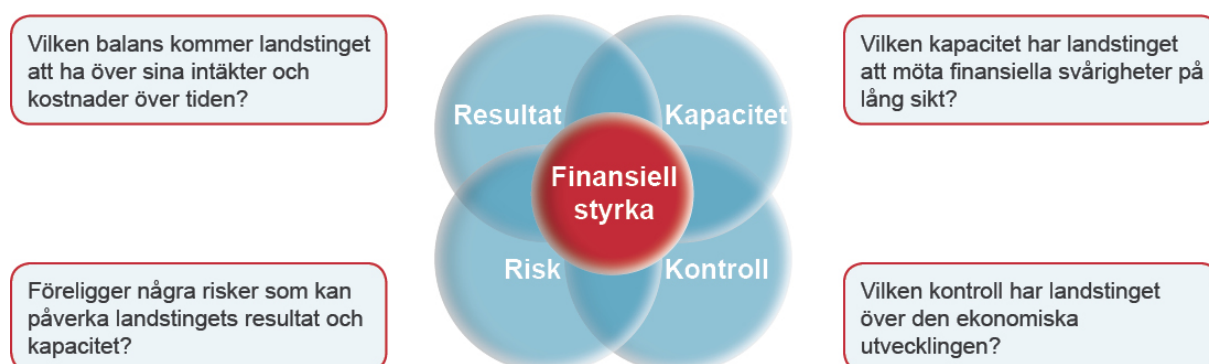
Det försämrade likviditetläget 2011 innebär att extern upplåning behövs för att lösa finansiering av investeringar, främst för ny vårdbyggnad Falu lasarett. I fullmäktiges beslut i september 2009 om uppförande av ny vårdbyggnad ingår att upplåning kan ske om behov uppstår. Likviditeten belastas även av att utbetalningen av preliminära skatteintäkter 2009 var för stor och att 165 mkr har återbetalats 2011. Lån ingår i budget 2011 med 300 mkr. Under planperioden förbättras likviditeten avsevärt, beroende på en positiv resultatutveckling och en minskad investeringsnivå, vilket gör att lån kan återbetalas under perioden. I budgeten beräknas lånet amorteras med 100 mkr per år 2012-2014.

Finansiell analys

I analysen ingår bokslut 2010, prognos upprättad per augusti 2011, budget för 2012 och plan för åren 2013-2015.

RK-modellen – en modell för finansiell analys

Syftet med den finansiella analysen, RK-modellen, är att klargöra om landstinget har en god ekonomisk hushållning eller ej. Analysen bygger på fyra aspekter som är viktiga ur ett finansiellt perspektiv. De fyra perspektiven; Resultat – Kapacitet och Risk – Kontroll är hörnstenar i modellen. Varje aspekt analyseras med hjälp av ett antal finansiella nyckeltal.

Finansiella mål

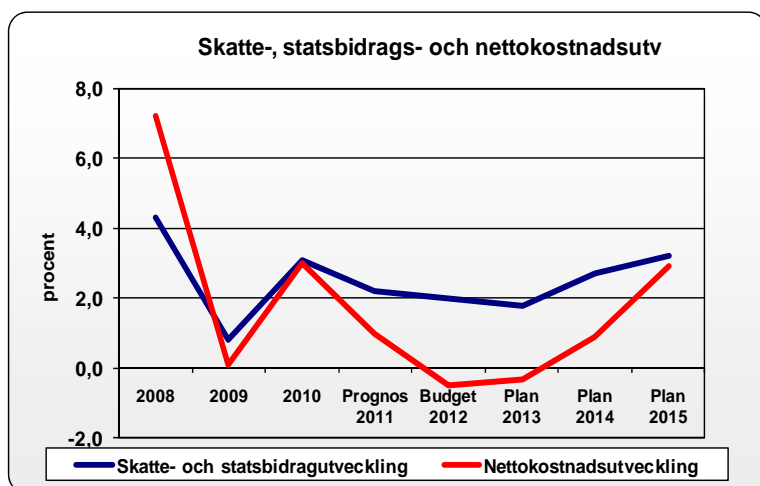
De nyckeltal som landstinget valt som indikatorer för den ekonomiska utvecklingen framgår av tabellen nedan. För resultatet anges två mål, dels specifikt för 2012, dels i genomsnitt för hela planperioden. Det finansiella målet soliditet som 2012 beräknas uppgå till 5 procent och öka till 24 procent sista året i planperioden. För att lösa finansiering av bl a investering i ny vårdbyggnad vid Falu lasarett har extern upplåning skett under 2011. Återbetalning av lånet ingår i planen med 100 mkr per år 2012-2014. Målet att investeringarna till 100 procent ska vara självfinansierade uppnås respektive år 2013-2015.

	<i>Bokslut 2010</i>	<i>Prognos 2011</i>	<i>Budget 2012</i>	<i>Plan 2013</i>	<i>Plan 2014</i>	<i>Plan 2015</i>
Resultatet 2012 skall vara ett överskott på minst 89 mkr. Över en fyraårsperiod ska resultatet vara ett överskott på i genomsnitt 1-2 procent av skatte- och statsbidragsintäkterna	-1,4	-0,8	1,3	3,5	5,0	5,2
Soliditeten skall öka med mellan 1 – 3 procentenheter per år	4	2	5	11	18	24
Likviditeten skall fortlöpande vara sådan att långsiktigt bestående upplåning inte behöver ske, mkr	544	-78	-77	97	796	1 375
Den skattefinansierade verksamhetens nettoinvesteringar ska till 100 procent vara självfinansierad sett över en fyraårsperiod	29	32	62	120	301	311

Resultat

Skatte-, statsbidrags- och nettokostnadsutveckling

	Bokslut 2010	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Skatte- och statsbidrags- utveckling, procent	3,1	2,2	2,0	1,8	2,7	3,2
Nettokostnadsutveckling	3,0	1,0	-0,5	-0,3	0,9	2,9

För att upprätthålla ekonomisk balans är det viktigt att verksamhetens nettokostnader inte ökar mer än skatteintäkter och statsbidrag. En avgörande förutsättning för att uppnå den budgeterade nettokostnadsutvecklingen är att kostnaderna, i förhållande till prognos 2011, minskas med ca 230 mkr 2012 och därefter ca 130 mkr per år 2013-2014. Prognosen för landstingens löne- och prisutveckling, LPI, är 2,2 procent för hälso- och sjukvård och 2,7 procent för övriga verksamheter.

Åren 2007 och 2008 låg nettokostnadsutvecklingen på ca 7 procent per år medan skatter och statsbidrag ökade med mellan 3 och 4 procent. 2009 och 2010 var utvecklingen ungefär densamma för skatte- och statsbidragsintäkter som för nettokostnader. Intäktsökningen 2010 berodde till stor del på regeringens tillfälliga konjunkturstöd till kommunsektorn, som för Landstinget Dalarna gav 115 mkr. Även det generella statsbidraget höjdes tillfälligt 2010 och gav ca 35 mkr i ökade intäkter.

Även 2011 ingår en tillfällig ökning av det generella statsbidraget. Nu med 27 mkr för Landstinget Dalarna. Sedan tidigare ingår beslutet om nivåhöjning av det generella statsbidraget med 1,5 mdr till landstingssektorn. För Landstinget Dalarna ca 45 mkr. Ökningen av de totala skatte- och statsbidragsintäkterna prognostiseras till 2,2 procent.

Ökningen av skatteintäkter och statsbidrag 2012-2014 är lägre än vad som antogs i budgeten våren 2011. Då antogs ökningen 2012 bli 2,5 procent mot nu 2,0 procent. Det motsvarar ca 40 mkr mindre i intäkter.

Kraven på besparingar i budget 2012-2014 innebär volymminskning med ca 2 procent per år 2012 och 2013 och ca 1,5 2014.

Driftkostnadsandel

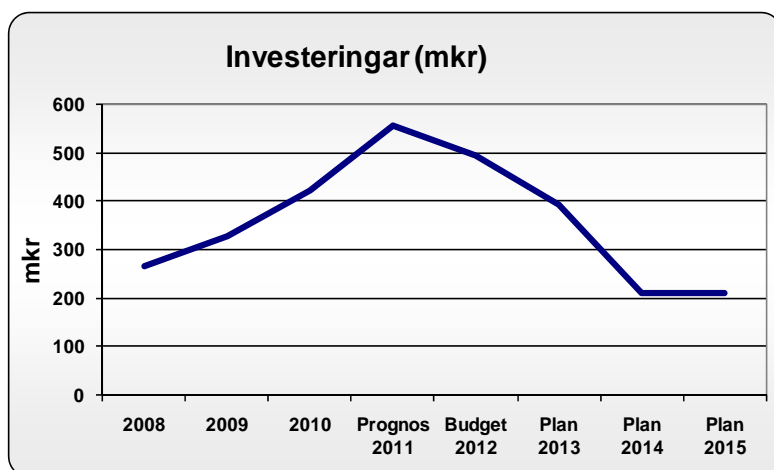

För att uppnå och upprätthålla en god ekonomisk hushållning är det avgörande att kostnaderna inte överstiger intäkterna. Ett mått på denna balans är driftkostnadsandelen som innebär att samtliga löpande kostnader inklusive finansnetto relateras till landstingets skatteintäkter och statsbidrag. Redovisas en driftkostnadsandel under 100 procent har landstinget en positiv balans mellan löpande kostnader och intäkter och utrymme skapas för att finansiera investeringar.

Generellt brukar en driftkostnadsandel på 98 procent betraktas som god ekonomisk hushållning eftersom de flesta landsting då klarar av att över en längre tidsperiod finansiera sina reinvesteringar och nödvändiga nyinvesteringar. Driftkostnadsandelen har de senaste åren legat på 100 och däröver vilket visar på negativt resultat i förhållande till målen. I budget 2012 ligger driftkostnadsandelen på nästan 99 procent och går ner till 95 procent 2015. Det är väsentligt att driftkostnadsandelen inte försämras då detta innebär att kostnaderna för landstingets löpande verksamhet ökar snabbare än skatteintäkter och statsbidrag.

Investeringar

	Bokslut 2010	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Nettoinvesteringar (mkr)	424	555	496	393	210	210
Investeringsvolym/verksamhetens nettokostnad, procent	6,3	8,2	7,4	5,9	3,1	3,0

Investeringarna under budget- och planperioden uppgår till 1,3 miljarder varav hälften i fastighetsinvesteringar och hälften investeringar i utrustning.

En ökad investeringstakt innebär en högre belastning på ekonomin i framtiden i form av ökade driftkostnader. De angivna fastighetsinvesteringarna innebär tillkommande kapitalkostnader (avskrivning och ränta) på i storleksordningen 20 mkr per år under planperioden. Kapitalkostnaderna förväntas täckas av berörda verksamheter i form av ökad hyra. Det är viktigt att understryka att det ska finnas utrymme för den ökade hyreskostnaden inom den ram som gäller det aktuella året. För att hantera de ökade driftkostnaderna behövs det effektiviseringar, till exempel genom att personal och lokaler används effektivare än idag.

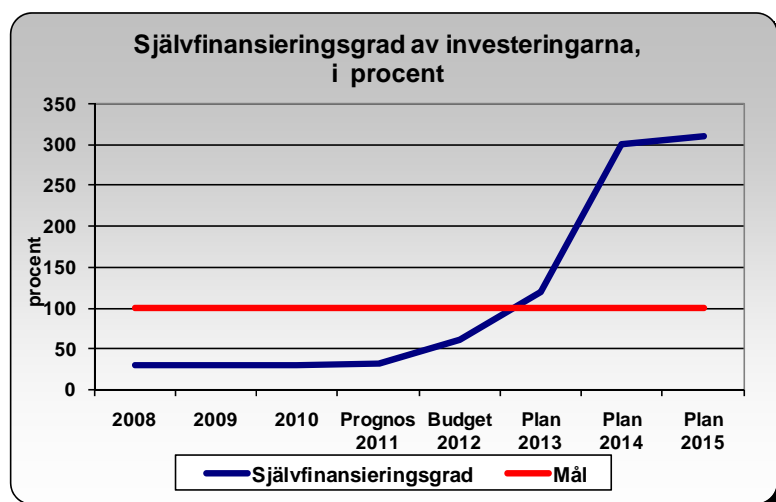
Självfinansieringsgrad av investeringar

	<i>Bokslut 2010</i>	<i>Prognos 2011</i>	<i>Budget 2012</i>	<i>Plan 2013</i>	<i>Plan 2014</i>	<i>Plan 2015</i>
Självfinansieringsgrad, procent	29	32	62	120	301	311

Ett viktigt nyckeltal när det gäller investeringar är självfinansieringsgraden. Den mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med de skatteintäkter och statsbidrag som återstår när den löpande driften är finansierad. 100 procent innebär att landstinget kan skattefinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att landstinget inte behöver låna till investeringarna och att landstingets långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

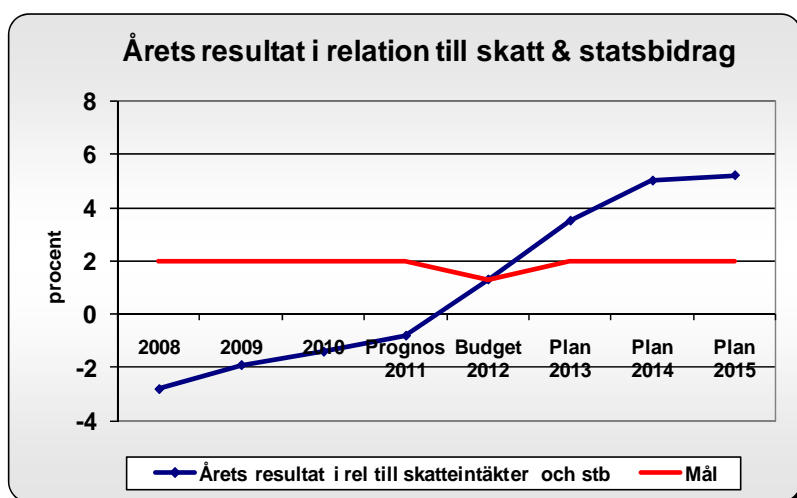
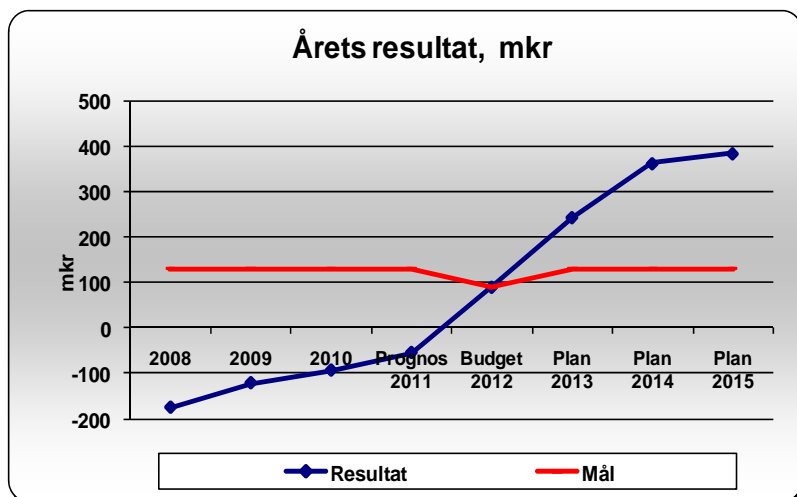
Som en följd av hög investeringsnivå och relativt låg resultatutveckling uppnås inte målet att investeringarna till 100 procent ska vara självfinansierade 2011 och 2012. Åren 2013-2015 uppnås målet.

Stora investeringsvolymerna ökar sårbarheten i landstingets ekonomi. Vid en höjning av investeringsnivån krävs ett förbättrat resultat för att klara den framtida ekonomin.

Resultat

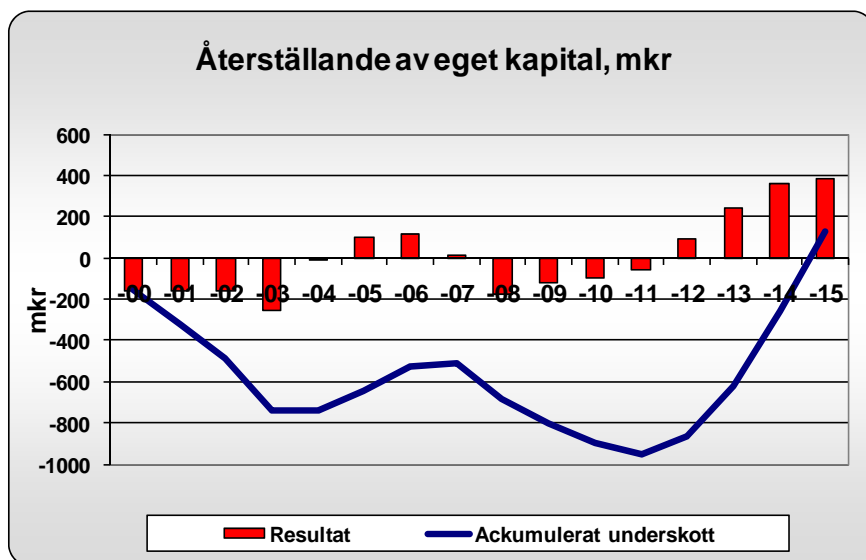
	Bokslut 2010	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Årets resultat (mkr)	-94	-55	89	243	362	384
Årets resultat i relation till skatteintäkter och generella statsbidrag	-1,4	-0,8	1,3	3,5	5,0	5,2

Budgeterat resultat 2012 är 89 mkr, motsvarande 1,3 procent av skatte- och statsbidragsintäkter. Landstingets finansiella mål att resultatet ska vara ett överskott på minst 1-2 procent av skatte- och statsbidragsintäkter i genomsnitt över en fyraårsperiod uppfylls under planperioden. Genomsnittligt budgeterat resultat åren 2012-2015 i relation till skatteintäkter och statsbidrag uppgår till 3,7 procent. De relativt stora resultatöverskotten innebär att det ackumulerade underskottet enligt prognos, 953 mkr t o m 2011, återställs under planperioden

Balanskrav

Enligt kommunallagen ska landstinget ha ekonomisk balans vilket innebär att resultatet ska vara ett överskott. Landstinget Dalarna har sedan införandet av balanskravet 2000 haft stora svårigheter att hantera kostnadsutvecklingen. Detta har lett till ett samlat underskott på 898 mkr t o m 2010. Med de krav på kostnadsminskningar som ingår i planen, 130 mkr per år, tillsammans med prognostiserat resultat 2011 så återställs underskottet 2015.

Kapacitet

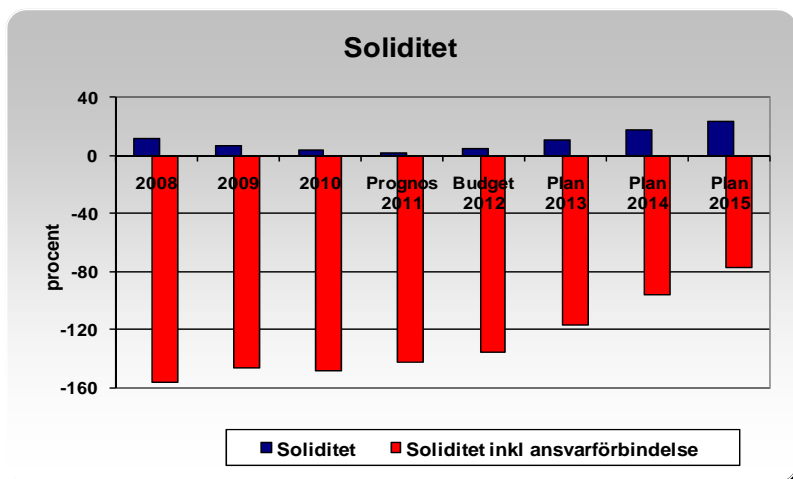
Soliditet

	Procent	Bokslut 2010	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Soliditet		4	2	5	11	18	24
Soliditet inkl ansvarförbindelse		-148	-142	-135	-117	-96	-77

Soliditeten är ett av de viktigaste måtten för att bedöma landstingets ekonomiska styrka och stabilitet i ett längre perspektiv. Måttet anger hur stor del av de totala tillgångarna som finansieras med eget kapital. Ju högre soliditet desto starkare långsiktig finansiell handlingsberedskap finns det. Prognos för soliditeten 2011 är 2 procent. Från 2012 till och med 2015 bedöms soliditeten öka med 22 procentenheter. Förklaringen till detta är landstingets positiva resultat i budget och plan och att en större del av tillgångarna kan finansieras via ökat eget kapital.

Landstingets finansiella mål att soliditeten ska öka med mellan 1-3 procentenheter per år under budget- och planperioden uppfylls samtliga år under planperioden.

Den genomsnittliga soliditeten 2010 för samtliga landsting var 25 procent. Ett annat soliditetsmått som har blivit allt vanligare när landstingen jämförs är att inkludera ansvarförbindelsen för pensioner. För Landstinget Dalarna uppgår detta soliditetsmått till -135 procent 2012 och till -77 procent 2015.

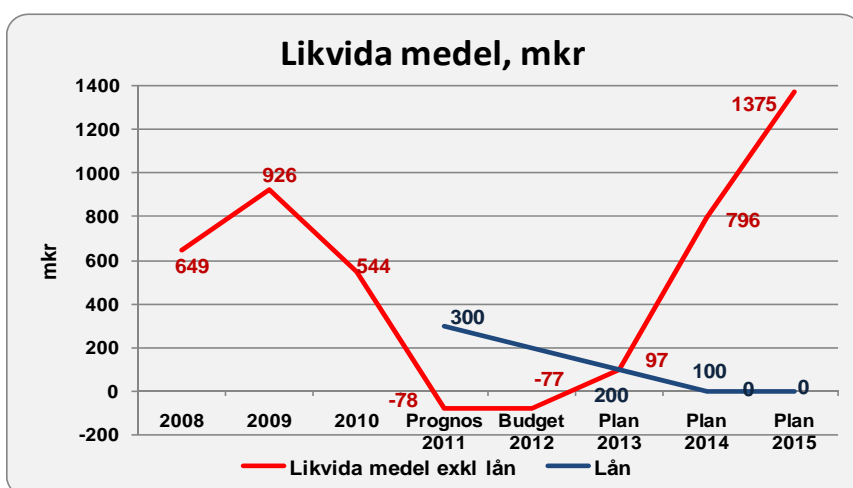

Risk – kontroll

Här redovisas hur landstinget står sig finansiellt på kort- och medellång sikt. En god ekonomisk hushållning innebär att landstinget inte behöver vidta alltför drastiska åtgärder vid finansiella svängningar. Den andra aspekten innebär vilken kontroll landstinget har över den ekonomiska utvecklingen samt hur upprättad budget följs.

Likviditet ur ett riskperspektiv

	Bokslut 2010	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Likvida medel inkl placerade medel, mkr	544	-78	-77	97	796	1 375
Lån, mkr		300	200	100	0	0
Kassalikviditet inkl lån, procent	71	66	53	51	92	133
Amortering, mkr			100	100	100	0

Vid årsskiftet 2010/2011 uppgick likvida medel inkl kortfristiga placeringar till 544 mkr. Under 2011 sker en återbetalning av för höga preliminärskattebetalningar 2009 med 165 mkr, investeringarna uppgår till ca 550 mkr, en tidigare beslutad avsättning till pensionsfonden görs med 63 mkr. Bl a detta gör att tillgängliga medel förbrukas och att extern upplåning behövs för att klara finansieringen. I prognosen för 2011 ingår lån med 300 mkr. Under planperioden förbättras likviditeten avsevärt

beroende på en positiv resultatutveckling och en minskad investeringsnivå, vilket gör att lånet kan återbetalas under perioden. Prognosen för likvida medel förutsätter att kraven på besparingar med 430 mkr under budget- och planperioden uppnås.

Pensionsåtagande

	<i>Bokslut 2010</i>	<i>Prognos 2011</i>	<i>Budget 2012</i>	<i>Plan 2013</i>	<i>Plan 2014</i>	<i>Plan 2015</i>
Pensionsavsättning (avgiftsbestämd del, placeras av anställda) inkl löneskatt, mkr	159	162	167	172	178	186
Pensionsavsättning inkl individuell del 1998 och 1999 samt löneskatt, mkr	1 293	1 424	1 580	1 739	1 909	2 079
Ansvarsförbindelse pensioner intjänade före 1998 inkl löneskatt, mkr	4 782	4 825	4 888	4 869	4 851	4 858
Pensionsfond, mkr	137	200	250	300	350	400

Landstingets totala pensionsskuld beräknas uppgå till 6,5 mdr år 2012 varav 4,9 mdr avser pensioner intjänade före 1998 och som ligger utanför balansräkningen.

All nyintjänad förmånpension (inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp) kostnadsförs och redovisas som en avsättning i balansräkningen. Även avgiftsbestämd del/individuell del för 1998 och 1999 ingår i avsättningen.

Utbetalningar för ansvarsförbindelsen ökar kraftigt under planperioden och kulminerar ca 10 år senare. För att eliminera eller åtminstone reducera behovet av skattehöjningar är det nödvändigt att fondera medel för dessa kommande utbetalningar. Landstingets strategi nu och framgent är att skapa utrymme för fondering av del av pensionsskulden. I dagsläget är 200 mkr avsatt i pensionsfond och under budget- och planperioden planeras ytterligare avsättningar med 50 mkr/år 2012-2015.

Känslighetsanalys

I sammanställningen redovisas hur ett antal faktorer påverkar landstingets ekonomi. Där går bland annat att utläsa att varje procents löneökning innebär en kostnad för landstinget med ca 40 mkr. Utifrån de intäktsökningar som 10 kronors höjning av patientavgift för läkarbesök ger, går det att dra slutsatsen att landstinget inte på ett avgörande sätt kan komma tillrätta med obalansen mellan kostnader och intäkter genom att höja taxorna. Det är istället genom att sänka bruttokostnaderna som en större effekt kan fås på obalansen mellan kostnader och intäkter.

<i>Händelser</i>	<i>Förändring i mkr</i>
Löneförändring med 1% inkl sociala avgifter för samtlig personal i landstinget	+/-41
Förändring av generella statsbidrag inkl läkemedel med 1%	+/-15
Förändring av utdebitering med 10 öre (avser 2012)	+/- 49
Förändring av befolkningen i länet med 1000 invånare	+/- 20
Patientavgift läkarbesök 10 kr	+/- 4

Budget för 2012 och planer för åren 2013 – 2015

De ekonomiska riktlinjerna för det fortsatta planeringsarbetet framgår av dokumenten Resultatbudget, Finansieringsbudget, Balansbudget, Driftbudget och Investeringsbudget

Resultatbudget

Resultatbudgeten visar verksamhetens beräknade kostnader och intäkter, beräknade skatteintäkter och statsbidrag samt finansiella kostnader och intäkter. Skillnaden mellan intäkter och kostnader utgör årets resultat

RESULTATBUDGET, mkr	Bokslut 2010	Budget 2011	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Verksamhetens nettokostnad	-6 472	-6 385	-6 523	-6 499	-6 467	-6 486	-6 681
<i>varav intäkter</i>	982						
Avskrivningar	-215	-230	-230	-220	-230	-270	-270
Verksamhetens nettokostnad	-6 687	-6 615	-6 753	-6 719	-6 697	-6 756	-6 951
Skatteintäkter 1)	5 002	5 076	5 171	5 265	5 393	5 572	5 795
Utjämningsbidrag och statsbidrag 2)	1 614	1 614	1 590	1 632	1 627	1 639	1 649
Finansiella intäkter	25	15	7	8	8	8	8
Finansiella kostnader 3)	-48	-65	-70	-97	-88	-101	-117
<i>Sa skatteintäkter och finansnetto</i>	<i>6 593</i>	<i>6 640</i>	<i>6 698</i>	<i>6 808</i>	<i>6 940</i>	<i>7 118</i>	<i>7 335</i>
Årets resultat	-94	25	-55	89	243	362	384
Återställande av tidigare års balanskravsresultat			0	-89	-243	-362	-259
Ack balanskravsresultat	-898	-873	-953	-864	-621	-259	0
1) Skatteintäkter:							
Preliminärskatt	4 926	5 052	5 046	5 234	5 393	5 572	5 795
Avräkning 2010	71		21				
Avräkning 2011	5	24	104				
Avräkning 2012				31			
<i>Summa</i>	<i>5 002</i>	<i>5 076</i>	<i>5 171</i>	<i>5 265</i>	<i>5 393</i>	<i>5 572</i>	<i>5 795</i>
2) Utjämningsbidrag och statsbidrag							
Inkomstutjämningsbidrag	728	737	729	1 008	1 041	1 083	1 129
Regleringsbidrag/-avgift	120	222	223	-53	-64	-94	-129
Kostnadsutjämningsavgift	-97	-92	-97	-38	-35	-35	-36
Statsbidrag för läkemedel	704	717	705	695	685	685	685
Tillfälligt konjunkturstöd	115						
Stb pandemi	9						
Stb minskad sjukfrånvaro	35	30	30	20			
<i>Summa</i>	<i>1 614</i>	<i>1 614</i>	<i>1 590</i>	<i>1 632</i>	<i>1 627</i>	<i>1 639</i>	<i>1 649</i>
3) Finansiella kostnader							
Ränta på pensionsavsättning	-48	-56	-51	-82	-75	-91	-106
Ränta på LÖF			-5	-5	-6	-6	-7
Ränta på lån		-9	-4	-9	-6	-3	-3
Ränta, övrigt			-6	-1	-1	-1	-1
Värdeminskning pensionsfond, nto			-4				
<i>Summa</i>	<i>-48</i>	<i>-65</i>	<i>-70</i>	<i>-97</i>	<i>-88</i>	<i>-101</i>	<i>-117</i>

Balansbudget

Balansbudgeten visar den ekonomiska ställningen vid verksamhetsårets slut uppdelat på tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder.

BALANSBUDGET, mkr	Bokslut	Prognos	Budget	Plan	Plan	Plan
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
Byggnader och mark	1 281	1 560	1 780	1 890	1 825	1 760
Maskiner och inventarier	580	611	667	720	725	730
Finansiella anläggningstillgångar	27	44	44	44	44	44
Långfristiga fordringar		0	2	3	5	6
Pensionsmedel	137	200	250	300	350	400
Summa anläggningstillgångar	2 025	2 415	2 743	2 957	2 949	2 940
Omsättningstillgångar						
Förråd	27	30	30	30	30	30
Kortfristiga fordringar	551	691	613	509	478	478
Likvida medel inkl kortfristiga placeringar	544	222	123	320	796	1 375
Summa omsättningstillgångar	1 122	943	766	859	1 304	1 883
SUMMA TILLGÅNGAR	3 147	3 358	3 509	3 816	4 253	4 823
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital	125	70	159	402	764	1 148
varav årets resultat	-94	-55	89	243	362	384
Avsättningar						
Pensionsavsättning	1 293	1 424	1 582	1 742	1 912	2 092
Avsättning LÖF	179	0	0	0	0	0
Summa avsättningar	1 472	1 424	1 582	1 742	1 912	2 092
Skulder						
Kortfristiga skulder	1 544	1 380	1 384	1 388	1 393	1 399
Långfristig skulder	6	305	205	105	5	5
Revers, LÖF		179	179	179	179	179
Summa skulder	1 550	1 864	1 768	1 672	1 577	1 583
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	3 147	3 358	3 509	3 816	4 253	4 823

Finansieringsbudget

Finansieringsbudgeten visar betalningsflödet från löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet och mynnar ut i förändring av likvida medel.

FINANSIERINGSBUDGET, mkr

	Bokslut 2010	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
<i>Den löpande verksamheten</i>						
Årets resultat	-94	-55	89	243	362	384
Avskrivningar	215	230	220	230	270	270
Avsättning pensionsskuld	Not1	131	158	160	170	180
Kassaflöde från löpande verksamhet före förändring av rörelsekapital	232	306	467	633	802	834
<i>Förändring i rörelsekapital</i>						
Förändring av förråd	-1	-3	0	0	0	0
Förändring av kortfristiga fordringar	Not2	-140	78	104	31	0
Förändring av kortfristiga skulder	Not3	-164	4	4	5	6
Totalt kassaflöde från löpande verksamhet	109	-1	549	741	838	840
<i>Investeringsverksamhet</i>						
Investeringar	-424	-555	-496	-393	-210	-210
Avsättning till pensionsfond	-67	-63	-50	-50	-50	-50
Övrigt	Not4	-3				
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-491	-621	-546	-443	-260	-260
<i>Finansieringsverksamhet</i>						
Förändring av långfristiga skulder		300	-100	-100	-100	0
Förändring av långfristiga fordringar			-2	-1	-2	-1
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	0	300	-102	-101	-102	-1
Årets kassaflöde	-382	-322	-99	197	476	579
Likvida medel, inkl plac medel vid årets början	926	544	222	123	320	796
Likvida medel, inkl plac medel vid årets slut	544	222	123	320	796	1375
Förändring likvida medel	-382	-322	-99	197	476	579
varav lån vid årets början		0	300	200	100	
varav lån vid årets slut		300	200	100	0	

	Bokslut 2010	Prognos 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Not 1 Pensionsskuld						
Förändring av pensionsskuld inkl löneskatt		80	76	85	79	74
Värdesäkring av pensionsskuld		51	82	75	91	106
		131	158	160	170	180
Not 2 Förändring av kortfristiga fordringar						
Statsbidrag minskad sjukfrånvaro föreg. år, utbet		20	30			
Statsbidrag minskad sjukfrånvaro innevarande år		-30	-20			
Statsbidrag kömiljard föregående år, utbetalning		7	7			
Statsbidrag kömiljard (inkl BUP) innevarande år		-7				
Skatt slutavräkning 2010		-21	92			
Skatt slutavräkning 2011		-104		104		
Skatt slutavräkning 2012			-31		31	
Övriga fordringar		-5				
		-140	78	104	31	0
Not 3 Förändring av kortfristiga skulder						
Skatt slutavräkning 2009		-164				
Förändring semester- och komp.skuld			4	4	5	6
		-164	4	4	5	6
Not 4 Investeringsverksamhet, övrigt						
Aktiekapital Älvdalens utbildningscenter AB		-14				
Kommuninvest		-2				
Övrig förs, utrangeringar, nedskrivning		13				
		-3	0	0	0	0

Driftbudget

Driftbudgeten visar inom vilken ekonomisk ram den planerade verksamheten ska bedrivas. Ramarna för respektive styrelse/nämnd/förvaltning framgår av tabellen nedan. Beloppen i tkr.

	Budget 2011	Budget 2012	Plan 2013	Plan 2014	Plan 2015
Landstingsstyrelsen;					
Hälsa- och sjukvård	4 698 000	4 746 220	4 644 810	4 634 930	4 764 710
Central förvaltning/Hälsoval	1 186 530	1 142 240	1 163 840	1 192 940	1 226 350
Central förvaltning/övrigt	357 150	367 820	374 110	378 010	382 040
Finansförvaltning	83 200	153 000	187 200	214 000	230 700
Fastighetsnämnden	-25 300	-21 300	-14 300	-14 300	-14 300
Servicenämnden	-4 500	-1 000	0	0	0
Kultur- och bildningsnämnden	127 770	128 670	132 360	136 160	140 080
Tandvårdsnämnden	156 620	167 370	171 720	176 870	182 710
Tandvårdsnämnden, beställartandvård	25 155	25 840	26 510	27 310	28 210
Patientnämnden	4 015	4 130	4 240	4 370	4 510
Revision	5 780	5 700	5 700	5 700	5 700
Gemensam nämnd för kostsamverkan	0	0	0	0	0
Summa driftbudget	6 614 420	6 718 690	6 696 190	6 755 990	6 950 710

Investeringsbudget

Investeringsbudgeten omfattar investeringar i fastigheter, utrustning och IT.

INVESTERINGSBUDGET, tkr

	Bokslut	Budget	Prognos	Budget	Plan	Plan	Plan
	2010	2011	2011	2012	2013	2014	2015
Landstingsstyrelsen							
Hälsa och sjukvård	122 900	100 000	100 000	103 000	116 000	91 000	91 000
Central förvaltning	47 400	68 000	68 000	61 000	48 200	36 500	36 500
<i>sa landstingsstyrelsen</i>	<i>170 300</i>	<i>168 000</i>	<i>168 000</i>	<i>164 000</i>	<i>164 200</i>	<i>127 500</i>	<i>127 500</i>
Servicenämnden	2 300	3 000	3 000	2 500	2 500	2 500	2 500
Tandvårdsnämnden	6 600	7 600	7 600	7 600	7 600	7 600	7 600
Kultur- och bildningsnämnden	2 000	4 500	4 500	1 000	1 000	1 000	1 000
"-konstnärlig utsmyckning	1 000	1 700	1 700	1 400	1 400	1 400	1 400
Gemensam nämnd för kostsamverkan		6 200	6 200				
Sa utrustningsinvesteringar	182 200	191 000	191 000	176 500	176 700	140 000	140 000
Fastighetsinvesteringar	241 400	372 000	364 000	319 000	216 400	69 500	69 500
Lån till stiftelser och bolag		1 000		2 000	2 000	2 000	2 000
Sa investeringsbudget	423 600	564 000	555 000	497 500	395 100	211 500	211 500